

Aristoteles – metafyzika

Zde se Aristoteles zabývá obecnou příčinou věcí. Jak bylo později označeno, metafyzika se nesnaží poznávat jednotlivé věci, nýbrž jejich podstatu z hlediska jejich bytí neboli „*jsoucno jakožto jsoucno*.“

Jednotlivé a obecné

Na počátku si vysvětleme jádro filozofického sporu mezi Platónem a Aristotelem. V centru stála otázka: „**Co je skutečné, jednotlivé nebo obecné?**“

Platón řekl: „Skutečné jsou pouze *obecné* ideje. Jednotlivé věci jsou jen nedokonalé, z nich odvozené napodobeniny.“

Aristoteles s ním nesouhlasí: „Když vypovídáme obecné, je to možné vždy jen o jednotlivých věcech, existujících v prostoru a čase.“

Tento spor vyplaval znovu na povrch v období středověké filozofie, známý jako „*spor o univerzálie*.“

Látka a forma

Zatímco nesčetný počet „*koní*“ pomijí, „*kůň*“ jako obecnina zůstává střídáním jednotlivých jevů nedotčen. Jednotliví koně jsou *proměnliví a nahodilí*, kdežto kůň jako obecnina je *nutný a neproměnlivý* (představa koně jako takového) – **forma**.

Dále Aristoteles nachází tzv. **látku**. Látka je to, co je zcela nezformované a neurčené, na čem se formy jeví. Bez formy nemá látka žádnou skutečnost. Teprve forma svou *silou* vtiskuje látce skutečnost. Pro bližší vysvětlení si představme malíře, jehož představu budoucího uměleckého díla bychom mohli označit jako *formu*, holé plátno jako *látku*. Teprve malíř svým štětcem vtiskuje plátnu skutečný obraz své představy.

Skutečné pravé bytí je jednota látky a formy.

Teorie vývoje: při působení formy na látku klade látka formování určitý *odpor*. Z toho vyplývá, že vše vzniklé je nedokonalé, co se působením dalších forem vyvíjí.

Závěrem je nutno podotknout že zde dochází u Aristotela k určitým rozporům. Nejzávažnějším z nich je skutečnost, že na jedné straně Aristoteles zavrhuje Platónovy ideje, na straně druhé, aniž si to uvědomuje, jsou tyto ideje téměř totožné s jeho formami.

Čtyři příčiny jsoucna

Zde Aristoteles pojednává ve svých úvahách o látce (řecky *morfé*). V jeho nauce o čtyřech příčinách jsoucna nachází:

- 1. látka** – např. stříbro k zhotovení obětní misky;
- 2. forma** – forma misky;
- 3. příčina působící** - stříbrník, který misku zhotovil;
- 4. účel** - určení misky pro obětní účel.

Toto pojednání rozhodujícím způsobem určilo ráz evropské filozofie.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

STŘEDNÍ
PRŮMYSLOVÁ ŠKOLA
STAVEBNÍ
OPAVA

Pracovní list byl vytvořen v rámci projektu
"Nová cesta za poznáním", reg. č.
CZ.1.07/1.5.00/34.0034, za finanční podpory
Evropského sociálního fondu a rozpočtu ČR.

Uvedená práce (dílo) podléhá licenci Creative Commons
Uved'te autora-Nevyžijte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko

Teologie

Výsledkem působení látky a formy je **pohyb**. Protože látka a forma na sebe působí od věčnosti, je také pohyb věčný. Jelikož pohyb vyžaduje pohybující a pohybované, prvotní popud musel vyjít z pohybujícího, které samo není pohybováno. Tím může být pouze *dokonalá čirá forma bez látky*. Takovou formou může být jedině **bůh**.

Aristoteles k němu dodává: „*Je nepolepšitelně dokonalý, nemůže proto po ničem toužit proto také nic nečiní... Jeho jediným zaměstnáním je nazírat sebe sama.*“

Příroda

Fyzika

Zde se Aristoteles zabývá nejobecnějšími základními pojmy: prostorem, časem, látkou, příčinou, pohybem. Zde nachází **přísnou účelnost uspořádání** přírody. Vše se děje s železnou pravidelností z důvodu jejich posledních příčin a účelovém určení. Takovému vysvětlení přírody říkáme *teologické*.

Stupňovitá říše živých bytostí

Jednou ze základních vlastností živých bytostí je *pohyb*. Zde Aristoteles vychází ze své metafyziky, kdy k pohybu může dojít jen tam, kde je pohybující a pohybované. Pohybované je **tělo**(látka), pohybující je **duše**(forma). Duše formuje tělo. Duše je účelem těla a tělo je nástrojem (řecky organon) duše. Pojmy, jako organismus, orgán pocházejí právě od Aristotela.

Nejnižším stupněm jsou **rostliny**, jejichž funkcí je *výživa a rozmnožování*. U **živočichů** k těmto funkcím přistupuje *pohyb a smyslové vnímání*, u **člověka** ještě schopnost *myslet*. Tomu odpovídají tři formy duše: **rostlinná, živočišná a lidská**.

Ač přírodovědné práce představují jen nepatrnou část Aristotelova díla, přesto tvoří základ dalšího zkoumání v této vědě.

Význam Aristotelova díla s jeho případnou kritikou už byl z části uveden dříve. V porovnání k Platónově díle mu chybí jeho strhující forma, myšlenkový vzlet a básnické vlohy. Zato rozsahem a šíří záběru jej převyšuje. I když je mu mnohé vytýkáno z badatelského hlediska, je třeba si uvědomit, že ve své době neměl k dispozici vědecké přístroje dneška a pracoval na neprobádané půdě. Ve vědeckých oborech, jako jsou logika a přírodověda je považován za jejich zakladatele. Poprvé shromáždil obrovské množství faktů a následně je uspořádal. Žila z něho celá středověká filozofie. Ačkoliv čelil četné kritice, velikost jeho díla to nemůže nikterak snížit.

Literatura:

Störig, H.J. *Malé dějiny filozofie*, vydalo nakladatelství Zvon Praha 1991, ISBN 80-7113-041-9